

UOT 37.01.

*Əzət Əli qızı Əliyeva,
Bakı Qızlar Universiteti*

RİYAZİYYAT DƏRSLƏRİNDƏ MÜASİR TEXNOLOGİYALARDAN İSTİFADƏNİN ŞAGİRDƏLƏRİN İNKİŞAFINDA ROLU

*Azət Ali qızı Aliyeva,
Бакинский Университет для Девушек*

РОЛЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В РАЗВИТИИ УЧЕНИКОВ

*Azat Ali Aliyeva
Baku University for Girls*

THE ROLE OF THE USE OF MODERN TECHNOLOGIES IN MATH CLASSES IN THE DEVELOPMENT OF PUPILS

Xülasə: Məqalədə təhsil sahəsində baş verən dəyişikliklərin əhəmiyyətindən bəhs olunur. Müasir dövrdə riyaziyyat dərslərində əsas məqsəd kimi şagirdlərin inkişafını təmin edən təlimin aparılması durur. Belə ki, fəal təlim metodları və müasir texnologiyaların köməyi ilə şagirdlərə həm nəzəri, həm də idraki bacarıqların formalaşdırılması əsas prioritet kimi nəzərdə tutulub.

Açar sözlər: *təhsil, qabiliyyət, tədqiqatçılıq, idraki fəaliyyət, fəal təlim, kurikulum*

Резюме: В статье рассматривается важность изменений, происходящих в образовании. В современный период основной целью уроков математики является обеспечение развития учащихся. Таким образом, основным приоритетом является формирование теоретических и когнитивных навыков учащихся с помощью активных методов обучения и современных технологий.

Ключевые слова: *образование, способности, исследование, познавательная деятельность, активное обучение, курикулум*

Summary: The article emphasizes the importance of changes in education. In today's mathematics lesson, the main purpose of the course is to train the students to develop. Thus, with the help of active learning methods and modern technologies, both theoretical and cognitive skills are considered as a top priority for pupils.

Key words: *education, abilities, research, cognitive activity, activie training, curriculum*

1999-cu ildə “Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində İslahat Proqramı” təsdiq olunduqdan sonra bütün təhsil sistemində, o cümlədən də ümumtəhsil məktəblərində islahatlar sistemli xarakter aldı. Təkcə ölkənin ictimai, siyasi, iqtisadi, mədəni sahələrində deyil, eyni zamanda, təhsil sektorunda da canlanma başladı. Müasir dövrün ən səciyyəvi xüsusiyyətlərindən biri informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının insan həyatının bütün sahələrində önəmli rol almasıdır. Belə olan təqdirdə, işləməyi və yaşamağı bacaran, geniş dünyagörüşünə

malik, intellektual cəhətdən inkişaf etmiş, çoxlu sayda informasiya axınından məhz ona lazım məlumatı tez bir zamanda tapmağı, onu emal edib təqdim etməyi bacaran səriştəli insanın yetişdirilməsi bu günün təhsil sistemi qarşısında duran ən mühüm vəzifədir.

“Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin konsepsiyası” sənədinin 2006-cı ildə, I-IV siniflər üçün fənn kurikulumlarının 2007-ci ildə ilk dəfə hazırlanaraq təsdiq olunmuşdur. Kurikulumlar hazırlanarkən, ilk növbədə, dünyanın ABŞ, Rusiya, Hollandiya, Avstraliya, İngiltərə,

Finlandiya, İsveç, Türkiyə, Kanada, Moldova, Qazaxıstan və başqa ölkələrin bu sahədə təcrübələri diqqətlə öyrənilmiş, təhlillər aparılmışdır.

Hazırda Azərbaycan özünün təhsil sistemini dünyanın ən mütərəqqi ölkələrinin təhsil prinsiplərindən istifadə etməklə təkmilləşdirir, məzmun və struktur dəyişiklikləri aparır. İnsanın həyatı bacarıqlara malik şəxsiyyət kimi formalaşması istiqamətində fəaliyyət göstərir. Şəxsiyyətin maraq və ehtiyaclarını, arzu və istəklərini əsas götürməklə təhsil alanların mənafeyinə xidmət göstərmək ön plana çəkilir.

İbtidai təhsilin sonunda şagirdlərdə bu bacarıqlar formalaşmalıdır:

- Ölçmə və hesablama ləvazimatlarından istifadə edir, şifahi, yazılı formada dəqiq və ya təqribi hesablamalar aparır;
- Simvolları tanıyır və riyazi dildən istifadə edir;
- Sadə fəza cisimlərini tanıyır, sadə həndəsi qurmalar və ölçmələr aparır;
- Riyazi məlumatları toplayır, araşdırır, sistemləşdirir və nəticəsini təqdim edir;
- Mühakimələrini məntiqi əsaslandırır, yazılı və şifahi nitqində fikirlərini dəqiq, aydın və yığcam dillə ifadə edir;
- Müxtəlif həyatı məsələlərin həllində riyazi bilikləri tətbiq edir;
- Fəaliyyətini layihələndirir, onun əsasında alqoritmlər qurur, nəticələri yoxlayır və qiymətləndirir.
- Məntiqi düşünməyi, fikir irəli sürməyi, başqasının fikrinə münasibət bildirir.

Fəal təlim metodları vasitəsilə müəllim tədris olunan mövzunun şagirdlər tərəfindən daha yaxşı mənimsənilməsinə nail olmaqla bərabər, onların idraki tərəkürünün inkişafı, müstəqil fəaliyyət göstərmək, verilmiş tapşırığı həll etmək üçün tədqiqat aparmaq, əldə etmiş olduğu nəticəni təhlil etmək və oxşar-fərqli cəhətləri müqayisə etmək, əlaqələndirmək, ümumiləşdirmək, irəli sürdüyü fikir və ideyaları elmi əsaslarla söyləmək, məsələnin həllinə yaradıcı yanaşmaq, fikirlərini aydın və dəqiq ifadə etmək bacarıqları formalaşdırılır.

İbtidai məktəbdə riyaziyyat dərslərində tədqiqatçılıq fəaliyyəti zamanı fəal təlim metodlarından istifadə edilməsi şagirdlərin idrak imkanlarının, ümumiləşdirmək, problemin həllinin daha səmərəli variantını seçmək bacarığı, fəaliyyət

planını hazırlamaq, obyektə müxtəlif aspektdən yanaşmaq, mövzuya görə tapşırığın hazırlanması kimi bacarıqların inkişafına zəmin yaradır. Qeyd edək ki, bu fəaliyyət zamanı şagirdlərin müstəqil işləmək imkanları, verilmiş problemi həll etmək üsulları, yeni bilikləri əldə etmək və onları praktik fəaliyyətində istifadə etmək yollarını, həmçinin subyektiv olaraq yeni fikir söyləmək kimi aktları yerinə yetirə biləcək tapşırıq və çalışmalar seçilir. Aparılmış araşdırmalar göstərir ki, tədqiqata yönəlmiş tapşırıq və çalışmalara ibtidai sinif şagirdləri böyük maraq göstərir, bunları həvəslə həll edirlər. Fəal təlim metod və formaları təhsil alanın fəallığını önəm-səyərək bunu təmin edir.

İbtidai məktəbdə riyaziyyat dərslərində informasiya kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etmək şagirdlərdə qeyd olunan imkanların inkişafına təsir edir:

- şagirdlərin onları əhatə edən informasiya axınından düzgün istifadə etmək bacarığı;
- informasiya ilə işləməyin yollarını bilməsi;
- tədris fəaliyyəti vərdislərinin (planlaşdırma, refleksiya, özünənəzarət, qarşılıqlı nəzarət) inkişafına;
- müasir texniki vasitələrin köməyi ilə informasiya mübadiləsi bacarıqlarının inkişafına;
- şagirdlərin idraki fəaliyyətinin fəallaşmasına;
- dərslərin estetik cəhətdən yüksək səviyyədə keçirilməsinə;
- şagirdlərə diferensial tapşırıqlar verməklə fərdi yanaşma imkanlarının inkişafına.

Riyaziyyat dərslərində informasiya kommunikasiya texnologiyalarından istifadə edilməsi dərslərin daha emosional səviyyədə keçməsinə təsir edir.

Beləliklə, riyaziyyat dərslərində fəal təlim metodlarından düzgün istifadə şagirdlərdə bir sıra əqli və idraki keyfiyyətlərin formalaşmasına, eyni zamanda, onlarda tədqiqatçılıq vərdislərinin inkişafında əhəmiyyətli rol oynayır. Bu da gələcəkdə onların həyat və peşə fəaliyyətində özünü əks etdirir.

Məqalənin aktuallığı: Məqalədə şagirdlərin tədqiqatçılıq bacarıqlarının inkişafı əsas məsələ kimi təlim prosesində fəal metodlar və müasir texnologiyalardan riyaziyyat dərslərində istifadə aktualıq təşkil edir.

Məqalənin elmi yeniliyi: İbtidai siniflərdə riyaziyyat dərslərinin tədrisində şagirdlərin marağını oyatmaq, onların inkişafını əsas tutmaqla müxtəlif tipli didaktik çalışmalardan, innovasiya texnologiyalarından necə istifadə edilməsi yolları məqalənin yeniliyi hesab edilir.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi: Məqalədən ümumtəhsil məktəblərində ixtisas müəllimləri, tələbə və magistrələr yararlı bilər.

Ədəbiyyat:

1. Qəhrəmanov A. Ümumi orta təhsil səviyyəsinin yeni fənn kurikulumlarının tətbiqi: Təlim kursu iştirakçıları üçün təlim materialı. Bakı, 2012.
2. Mehrabov A.O. Müasir təhsilin konseptual problemləri. Bakı, 2010.
3. Veysova Z. Fəal/interaktiv təlim: Müəllimlər üçün vəsait. Bakı: BMT Uşaq fondu, 2007.
4. Ümumtəhsil məktəblərinin I-IV sinifləri üçün fənn kurikulumları. Bakı, 2008.
5. <http://edu.gov.az/upload/file/tehsil-pilləsinin-dövlət-standartları>
6. [file:///C:/Users/User/Downloads/d_pdf_refe_pedaq_5355%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/d_pdf_refe_pedaq_5355%20(1).pdf)

E-mail: ezet.eliyeva@mail.ru

Rəyçilər: *ped.ü.fəls.dok.,dos.* G. Sultanova,
riy.ü.fəls.dok.,dos. B. Əzizov

Redaksiyaya daxil olub: 26.11.2018